

כניסת בתי זיקוק לשיווק גז טבעי

רשות ההגבלים העסקיים ערכה בחינה ראשונית בדבר קיומם של חששות תחרותיים שעלולים לעלות במידה ויתאפשר לבתי הזיקוק להיכנס לשיווק גז טבעי. בשל מחירו הזול של הגז הטבעי לעומת הדלקים המיוצרים בבתי הזיקוק נמצא כי, על פני הדברים, לא קיימת תחליפיות בין הגז הטבעי לבין יתר הדלקים. לאור זאת התמקדה הבדיקה ביכולת של בתי הזיקוק לקשור בין תזקיקי הנפט המיוצרים על ידם לבין מכירה של גז טבעי.

מבין תזקיקי הנפט שמיוצרים בבתי הזיקוק התמקדה הבדיקה במזוט שכן מוצר זה אינו מיובא כיום לישראל ועלויות ההובלה שלו גבוהות ביחס למחיר המוצר. במידה שלא נמצא כי קיים חשש שבתי הזיקוק ימנפו את כוח השוק במזוט לגז הטבעי, כך לא יעלה חשש דומה בתזקיקי נפט אחרים.

החשש מתמקד אם כן בקשירה בין אספקה של מזוט לאספקה של גז טבעי לגבי מפעלים אשר עוברים משימוש במזוט לשימוש בגז הטבעי. בצורה יותר מפורטת החשש הוא כי בית הזיקוק יתנה את מכירת המזוט בתקופת הביניים לחתימה עם בית הזיקוק על הסכם לאספקת גז טבעי. מהבדיקה הראשונית שנערכה ברשות עולה כי חשש זה צפוי להיות מופג מכמה סיבות:

1. מדובר בתקופת ביניים בלבד ולכן משקלו של המזוט עבור הלקוח נמוך ממשקלו של הגז הטבעי.
2. מכירות המזוט יורדות בצורה חדה, כלומר מספר הלקוחות שמולם ניתן לקשור הולכת ויורדת.
3. בתי הזיקוק אינם מוכרים כיום מזוט ישירות ללקוחות אלא באמצעות חברות השיווק. חסימת המזוט בפני מי שלא רוכש מהם גז טבעי צריכה להתבצע ע"י שינוי צורת המכירה של בתי הזיקוק, ובכלל זה סירוב מוחלט למכור מזוט לחברות השיווק השונות (דלק, סונול, דור אלון וכו'). נמצא כי תרחיש זה הנו בלתי סביר ובלתי כדאי לבתי הזיקוק.
4. המתחרים של בתי הזיקוק בשיווק גז טבעי הן חברות חזקות בתחום האנרגיה שמשווקות גפ"מ (אמישראל, סופרגז ודורגז), שהן גם אלו המקימות את רשתות החלוקה של הגז הטבעי (אמישראל וסופרגז) וקשורות לספק הגז הטבעי (דלק). לחברות אלו קיימים יתרונות אחרים שהופך את דחיקתם מהשוק לתרחיש בלתי סביר. בנוסף, חברות אלו יוכלו תמיד להמשיך ולספק גז טבעי ללקוחות שלא עבור ממזוט אלא מתזקיקים אחרים.
5. הלקוחות יכולים לפנות לבית הזיקוק המרוחק. אמנם מדובר בתחליף יחסית רחוק בשל עלויות ההובלה, אך ככל שמתקצר הזמן שבו נדרש ללקוח המזוט כך הוא הופך לאדיש יותר לאלטרנטיבה זו וכך גם נשחק כוח השוק של בית הזיקוק מולו.

טענה נוספת שעלתה היא כי תתבצע קשירה בין המזוט כדלק גיבוי לבין הגז הטבעי. גם במקרה זה לא מצאנו חשש תחרותי מהסיבות הבאות:

1. בגיבוי נדרשות כמויות קטנות מאוד וגם הן רק במקרים של תקלות ולכן היכולת לקשור באמצעות כמויות אלו קטנה.
2. בשל הכמות הנמוכה שאולי תידרש בעתיד, המחיר של המזוט כדלק גיבוי כמעט אינו מהווה שיקול בעת חתימת ההסכם ולכן משווק הגז הטבעי יכול לרכוש מזוט מכל

אחד משני בתי הזיקוק או מגורמים מזדמנים כגון חברת החשמל או אף באמצעות יבוא חד פעמי.

יחד עם זאת, ולמען הזהירות, אנו ממליצים לאמץ את הסעיף שאוסר על קשירה בין תזקיני הנפט לבין הגז הטבעי כך שבכל מקרה תמנע האפשרות לנקוט במדיניות זו. בנוסף, ובכדי לא לרוקן מתוכן את הסעיף, אנו ממליצים כי לא ניתן יהיה לבצע גם קשירה תמחירית בין המוצרים, כלומר לחייב "פריקות" במחיר החבילה הכוללת את שני המוצרים.